

Література

1. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посіб. / П.М. Щербань. – К. : Вища школа, 2002. – 215 с.
2. Педагогіка : навч. посіб. / В.М. Галузяк, М.І. Сметанський, В.І. Шахов. – Вінниця : РВВ ВАТ “Віноблдрукарня”, 2001. – 200 с.
3. Гура О.І. Педагогіка вищої школи : вступ до спеціальності : навч. посібник / О.І. Гура. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
4. Стешенко В.В. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання в умовах ступеневої освіти : монографія / В.В. Стешенко. – Слов’янськ : СДПУ, 2004. – 188 с.
5. Гедзик А.М. Дидактичні основи структури та змісту креслення в загальноосвітній школі : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова / А.М. Гедзик. – К., 2006. – 18 с.
6. Журавський В.С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В.С. Журавський. – К. : Видавничий Дім ”Ін Юре”, 2003. – 416 с.
7. Кузьміна Н.В. Методы исследования педагогической деятельности / Н.В. Кузьміна. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. – 144 с.
8. Джеджула О.М. Теорія і методика графічної підготовки студентів інженерних спеціальностей вищих навчальних закладів : дис... докт. пед. наук: 13.00.04 / О.М. Джеджула. – К., 2007. – 460 с.
9. Лузан П.Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі : навч. посібник. – К. : Аграрна освіта, 2003. – 224 с.
10. Демин А.И. Дидактические основы развития познавательной деятельности учащихся средней общеобразовательной и специальной школы : автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.01 / А.И. Демин. – М., 1990. – 36 с.
11. Лузан П.Г. Засоби навчання в аграрних навчальних закладах : метод. посібник для науково-педагогічних працівників та викладачів аграрних навчальних закладів / П.Г. Лузан, В.В. Ільїн, Т.Д. Іщенко, М.М. Пастушенко. – К. : НМЦ аграрної освіти, 2005. – 88 с.
12. Педагогіка / Під заг. ред. проф. А.П. Кондратюка. – К. : Вища школа, 1982. – 381 с.
13. Юсупова М. Ф. Застосування нових інформаційних технологій в графічній підготовці студентів вищих навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. – Одеса, 2002. – 246 с.

М. Василенко

викладач вищої категорії, Красноармійське педагогічне училище

УДК 378.937 : 373.3.014.6

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА
У СВІТЛІ ВИМОГ ГАЛУЗЕВОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

У статті розглядаються питання удосконалення якості навчання і виховання в початковій школі. Проблема модернізації основних ланок загальноосвітньої школи. Розвиток професійної компетентності (професіоналізму) сучасного вчителя і управління процесом розвитку

професіоналізму вчителя в умовах інноваційної діяльності закладу освіти.

Ключові слова: педагогічна інновація, педагогічна майстерність, професійна компетентність, професіоналізм.

М. Василенко

преподаватель высшей категории, Красноармейское педагогическое училище

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА БУДУЩЕГО ПЕДАГОГА В СВЕТЕ ТРЕБОВАНИЙ ОТРАСЛЕВОЙ КОНЦЕПЦИИ РАЗВИТИЯ НЕПРЕРЫВНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматриваются вопросы совершенствования качества обучения и воспитания в начальной школе. Проблема модернизации основных звеньев общеобразовательной школы. Развитие профессиональной компетентности (профессионализма) современного учителя и управления процессом развития профессионализма учителя в условиях инновационной деятельности образовательного учреждения.

Ключевые слова: педагогическая инновация, педагогическое мастерство, профессиональная компетентность, профессионализм.

M. Vasilenko

Teacher of the highest category, Krasnoarmiysk normal school

FORMATION OF PROFESSIONALISM FUTURE TEACHERS IN LIGHT OF SECTORAL CONCEPT DEVELOPMENT CONTINUOUS PEDAGOGICAL EDUCATION

The paper deals with the improvement of the quality of training and education in elementary school. Problem upgrading basic parts of a secondary school. The development of competence (professional) modern teacher and managing the professional development of teachers in terms of innovation activities of an educational institution.

Keywords: pedagogical innovation, pedagogical skills, professional competence and professionalism.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні дійсно важко уявити по-справжньому гуманістичне суспільство без учителя, духовного провідника, наставника, помічника, який володіє мистецтвом впливати, будити думку, спонукати, захоплювати. Розвиток нації можливий лише за умови існування її освіченої, високодуховної, інтелігентної частини – професійного учительства [3; 13-17]. Освіта ХХІ століття, як визначено в державних документах, – це освіта для людини, її стрижень, це розвивальна культуро творча домінанта, виховання відповідальної особистості, здатної до самоосвіти й саморозвитку, яка вмє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати здобуті знання та вміння для творчого розв'язання

проблем, яка прагне змінити на краще своє життя та життя країни. Сучасний стан розвитку шкільної системи навчання, умови діяльності навчального закладу вимагають змін пріоритетів у підготовці вчителя, оскільки саме він є найважливішою складовою ефективного навчання учнів [1;10-14].

Модернізація основних ланок загальноосвітньої школи можлива лише за умови науково обґрунтованого вдосконалення управління розвитком професіоналізму вчителів, педагогічного процесу, що прогнозує успіх. Завдання реформування освіти, що враховують потребу суспільства в педагогах, які мають високий рівень професіоналізму, можуть бути розв'язані через зміну змісту педагогічної діяльності на базі системного, ресурсного, рефлексивного та програмно-цільового підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку професійної компетентності (професіоналізму) розглядаються в працях А. Бодальова, Л. Виготського, В. Мясищева. Про важливість професійної компетентності для досягнення успіху в спілкуванні і в діяльності йдеться в роботах І. Зимньої, А. Мудрика. В теорії педагогічної освіти поняття «професійна компетентність» використовується паралельно з такими поняттями, як «професіоналізм», «педагогічна майстерність», «готовність до професійної діяльності» [2; 17-20].

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволив встановити, що теоретико-методологічному рівні поняття «професіоналізм» вивчалось Ю. Бабанським, Л. Гребьонкіною, Б. Лихачовим, Л. Мітіною, П. Підкасистим, З. Равкіним, Т. Селезньовою та ін. Ці дослідники відмічають, що підвищенню професіоналізму вчителів у системі освіти сприяють різні форми інноваційної роботи.

Формулювання мети статті. Мета статті – розкрити можливості застосування інноваційного підходу при формуванні професіоналізму майбутнього педагога у світлі вимог галузевої концепції розвитку неперервної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна діяльність – створення комплексних інноваційних стандартів, принципово нової практики освіти на основі описаних і сертифікованих зразків діяльності. У сучасний період розвитку школи інноваційні дослідження йдуть за такими напрямками: формування нового змісту освіти, розробка та реалізація нових педагогічних технологій, методик, систем розвитку дітей; створення закладів нової формації і технологій внутрішньо шкільного управління. Проте отримання нової якості інноваційної діяльності ускладнюється низкою глибоких протиріч, що існують у сучасній практиці управління інноваційною діяльністю, які неможливо розв'язати окремими заходами з удосконалення того чи іншого компонента системи інноваційної діяльності.

Інноваційна робота завжди вносить свої зміни в професіоналізм педагога, бо вона сприяє високому розвитку рівня мотивацій (емоційних, вольових, пізнавальних, соціальних тощо). Інноваційна діяльність висуває особливі вимоги до професіоналізму вчителя. У такій ситуації інтерес становить специфіка управління процесом розвитку професіоналізму вчителя.

Управління процесом розвитку професіоналізму вчителя в умовах інноваційної діяльності закладу освіти – це проблема, розв'язання якої на сьогодні незавершена. Потребують подальшого опрацювання такі питання, як: розробка діагностичних методик (наприклад, розробка кваліметричної моделі управління процесом розвитку професіоналізму вчителя її застосування); діагностика творчого потенціалу вчителів закладів освіти; розробка цільової програми розвитку професіоналізму вчителя; створення відповідного інноваційного середовища та включення в нього тощо [5].

Проведений аналіз науково-методичної літератури показав, що здебільшого вони зосереджені або вивченні окремих аспектів розвитку професіоналізму вчителя, або на частковій модернізації діяльності школи, впливає на процес розвитку професіоналізму вчителя. Складність визначення самого поняття професіоналізму пов'язана ще і з тим, що в педагогіці відсутній єдиний підхід до визначення категорії «професіоналізм».

У нормативно-правових документах питання оновлення змісту і форм професійної діяльності педагогічних працівників розглядаються як важливі державні проблеми, як необхідні умови модернізації всієї системи освіти України. Проблема вчительської праці, його професійної майстерності має глибокі історичні та соціальні корені. Розглядали її ще античні мислителі (Аристотель, Квінтіліан, Платон), але особливо ґрунтовно це питання досліджувалося у ХІХ-ХХ ст.

Світовий досвід вчить і стверджує, що ХХІ ст. – епоха інформації, змагання за інтелектом. І тому сьогодні професійна компетентність учителя, відпрацювання власної системи роботи передбачає якісні зміни в його викладацькій діяльності та рівні професійної майстерності.

Існують різні психологічні та педагогічні підходи, що розкривають поняття «професіоналізм». Психологічна концепція професіоналізму вперше розроблена та викладена А.К. Марковою в її праці «Психологія професіоналізму», де визначення поняття «професіоналізму», вона виділяє нормативний і реальний професіоналізм (перший означає загальну характеристику вимог професії до людини, другий витікає з набору психічних якостей конкретної людини, які стають її внутрішніми характеристиками).

Головними психологічними критеріями професіоналізму вчителя є:

- *об'єктивні критерії*: наскільки людина відповідає

вимогам професії, здійснює відчутний внесок у соціальну практику;

- *суб'єктивні критерії*: наскільки професія відповідає вимогам людини, її мотивам, схильностям, наскільки вона задоволена своєю роботою в професії;

- *результативні критерії*: чи досягає людина бажаних сьогодні суспільством результатів у своїй праці;

- *процесуальні критерії*: чи використовує людина, досягши своїх результатів, соціально прийнятні способи, прийоми, технології;

- *прогностичні критерії*: чи вміє і чи шукає людина перспективи росту, яка зона її найближчого професійного розвитку;

- *критерії професійної навченості*: чи готова людина до прийняття професійного досвіду інших людей;

- *критерії творчих*: чи прагне вчитель до перетворення свого педагогічного досвіду, збагачення професії своїм особистим творчим внеском;

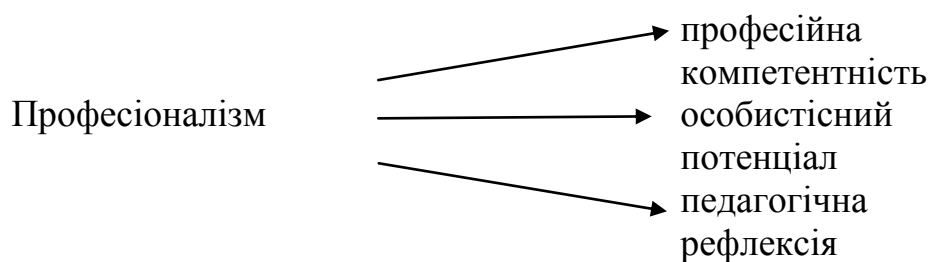
- *критерії професійної прихильності*: чи вміє людина зберігати честь і гідність професії, чи має професійний патріотизм і відданість;

- *критерії якісні та кількісні*: глибина та системність знань, сформованість навчальної діяльності, розумової операції учнів; бали в рейтингу, категорії вчителя.

Близьким до поняття «професіоналізм» є поняття «майстерність».

Важливою особливістю професійних педагогічних знань є вміння вчителя синтезувати матеріал для успішного вирішення педагогічних завдань, аналізу педагогічних ситуацій, що зумовлюють необхідність осмислення психологічної сутності явищ, вибору засобів взаємодії [3; 13-17].

Структура професіоналізму вчителя включає взаємозумовлені компоненти:

Удосконалення якості навчання і виховання в школі прямо залежить від рівня підготовки педагогів. Безперечно, що цей рівень має постійно

зростати, і в цьому випадку ефективність різних курсів підвищення кваліфікації, семінарів та конференцій незначна без процесу самоосвіти вчителя. Професійний ріст у цілому розглядається як зростання, становлення, інтеграція та реалізація у педагогічній діяльності професійно значущих особистісних якостей та здібностей, професійних знань і вмінь, активне якісне перетворення людиною свого внутрішнього світу, що сприяє принципово новому стилю і способу життєдіяльності. Це можливо за умови модернізації як змісту освіти, так і процесу оволодіння ним. Щодо змісту освіти, то його модернізація можлива за умови застосування інформаційного підходу при його проектуванні [6]. А щодо процесу оволодіння цим змістом, заслуговує на увагу проблема організації професійного саморозвитку особистості. Так, професійний саморозвиток – це динамічний і безперервний процес самопроекування особистості. Сучасну школу створює творчий учитель, спроможний застосовувати нові технології, прийоми і методи, а також реалізувати свої потенційні можливості і здібності. Активному розвитку професійних якостей учителя початкових класів сприяють також використання інформаційних і комунікативних технологій, готовність до творчості та саморозвитку [4].

Висновки. Таким чином, «учитель-професіонал» – це фахівець, що має високий рівень професійної діяльності, свідомо змінює та розвиває себе в процесі роботи, здійснює свій індивідуальний творчий внесок у професію, стимулюючи в суспільстві інтерес до результатів своєї роботи. В сучасних умовах підвищення кваліфікації педагогів має бути спрямоване не стільки на компенсацію професійних знань або придбання нових, стільки на зміну менталітету педагогічних кадрів.

Література

1. Брядін Л.В. Атестація – творча сходинка до евересту професіоналізму / Л.В. Брядін // Педагогічна майстерня. – 2012. – № 10(22) – Жовтень. – С. 10-14.
2. Лалак Н. Формування професійної компетентності у майбутніх учителів як психолого-педагогічна проблема / Н. Лалак // Рідна школа. – 2009. – № 5-6. – С. 17-20.
3. Рева Ю. Педагогічна майстерність учителя в контексті його професійного розвитку / Ю. Рева // Рідна школа. – 2009. – № 12. – С. 13-17.
4. Ратушинська А. Педагогічні умови розвитку професійних якостей учителя початкових класів у процесі самоосвіти / А. Ратушинська // Початкова школа. – 2012. – № 10. – С. 12-15.
5. Світлична В.М. Управління процесом розвитку професіоналізму вчителя в умовах інноваційної діяльності начального закладу / В.М. Світлична // Завуч. – № 3-4. – Лютий. – 2012. – С. 2-10.
6. Стешенко В.В. Теоретико-методичні засади фахової підготовки майбутнього вчителя трудового навчання в умовах ступеневої освіти : монографія / В.В. Стешенко. – Слов'янськ : СДПУ, 2004. – 188 с.